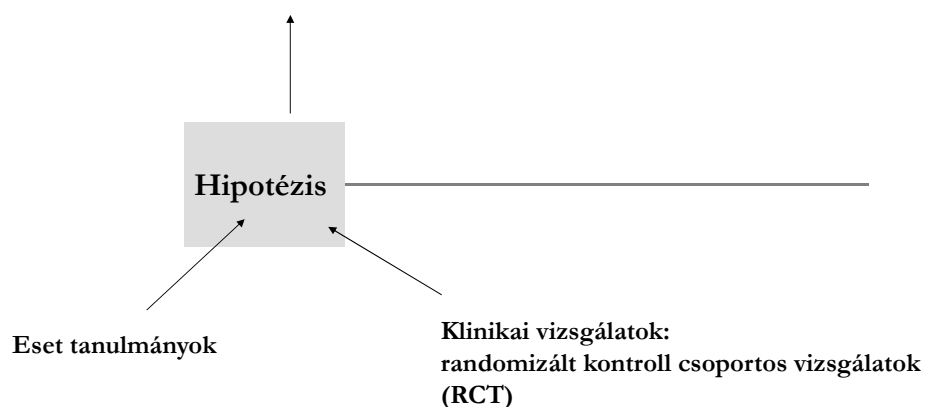

Szisztematikus irodalom-elemzés, metaanalízis

Dr. Mészáros Ágnes

GYÓGYSZERÜGYI SZERVEZÉSTAN 2014. március 24.

Ötlet vs. Evidencia

Klinikai VIZSGÁLATOK

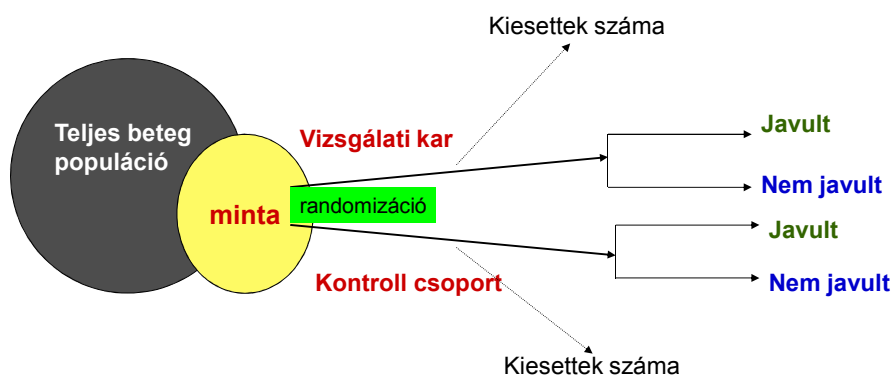
- Cél adott hipotézis bizonyítása, azaz:
  - Gyógyszer hatásos, hatékony
  - Terápiás beavatkozás hatásos, hatékony
  - Rizikó faktor(ok) leírása, a köztük lévő összefüggés feltárása

az egészség helyreállítása, megőrzése érdekében!

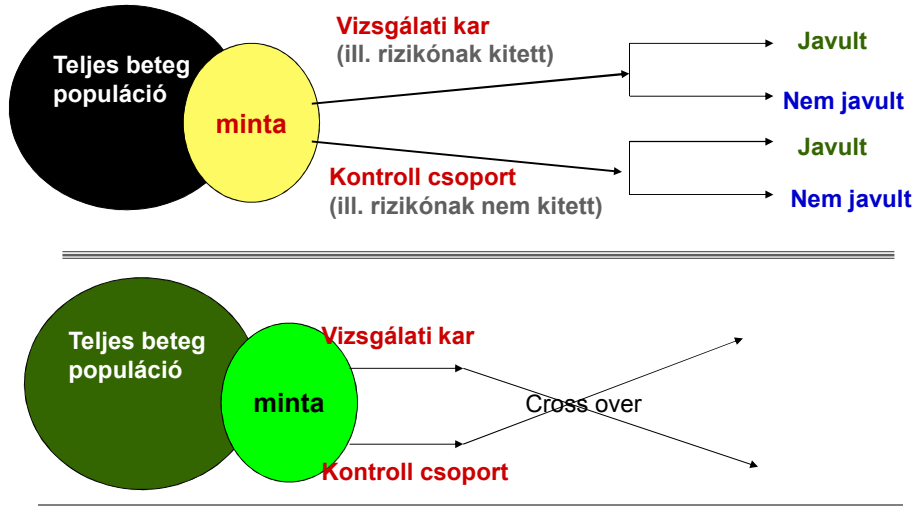
Általános megállapítások, limitált adatok alapján!!!

Hogyan?

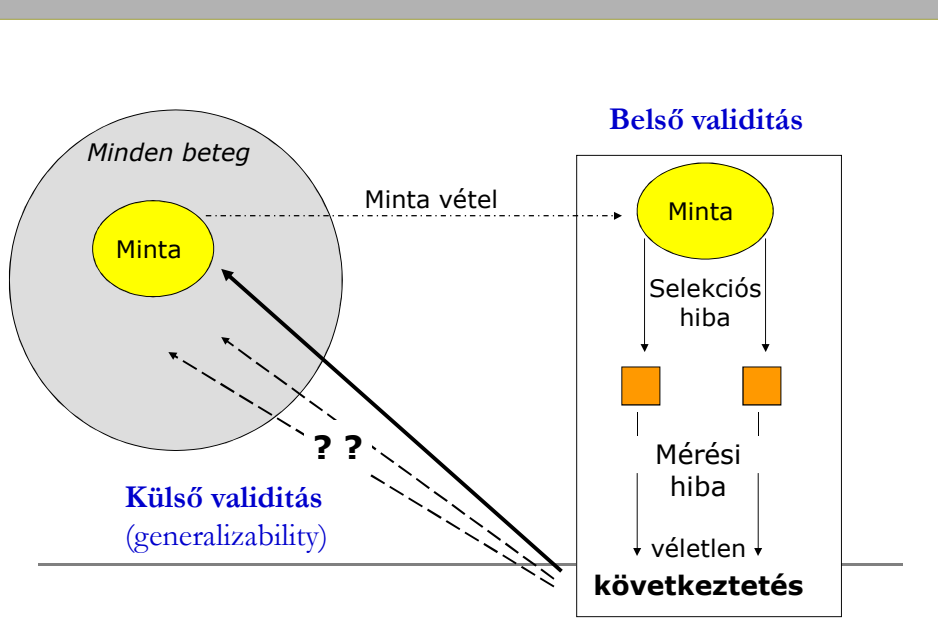
RCT/ CT

Eset kontroll vizsgálat, Cross over vizsgálat (Cohort vizsg.)

Belső, külső validitás (Internal, external validity)

- **Statisztikai szignifikancia:**

H_0 : a két csoport között nincs különbség!

$p=0,05$

20-ból 1 esetben van különbség a véletlen okán.

- **Klinikai szignifikancia, klinikailag releváns:**

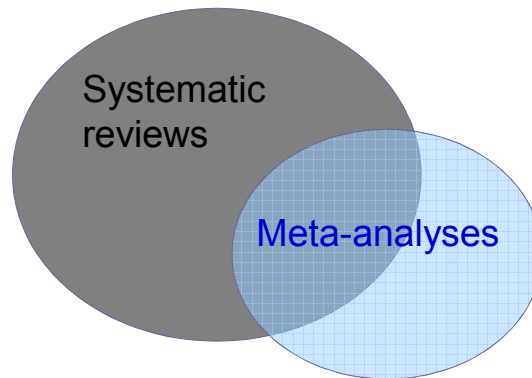

EBM

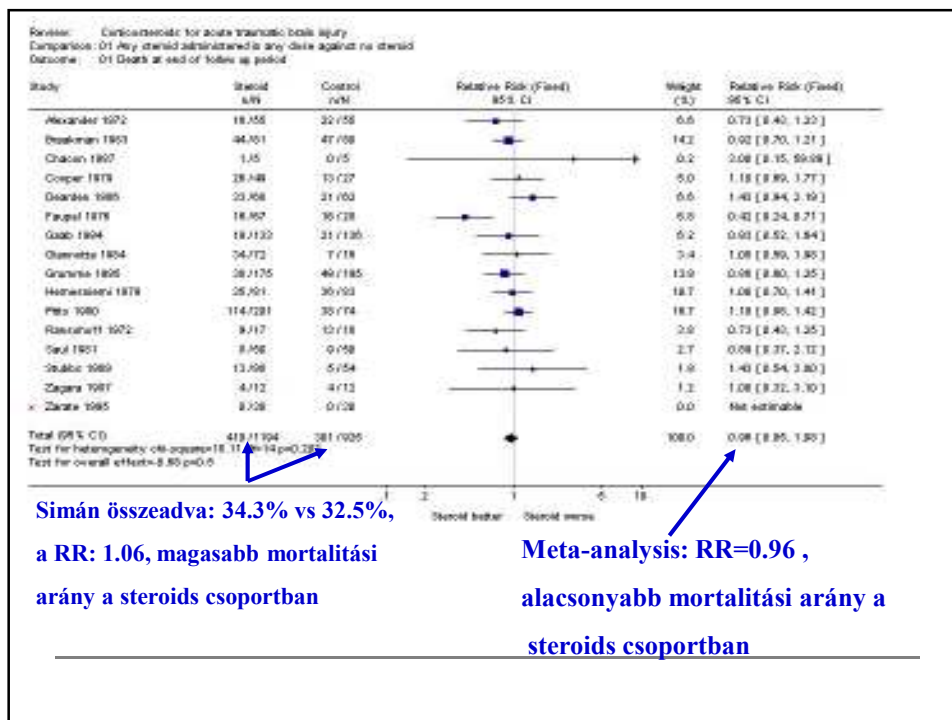
Mi is a Meta-analízis?

A szisztematikus irodalom elemzés egy opcionális része !!!

Mi is az a meta-analysis?

- „**az átlag**” kiszámításának a „tudománya”
- Meghatározza az átlagot (gyakori hatást, a kimenetet) a vizsgálatok alapján
- Jelentősen javítja az eredmény pontosságát, megbízhatóságát azáltal, hogy minden elérhető adattal számol
- Klinikailag fontos, ám viszonylag kis hatások jelenlétét/ hiányát bizonyíthatja
- **Legalább 7-10 RCT**

Szisztematikus irodalom-elemzés

- Explicit, strukturált, előre meghatározott kritérium rendszeren alapuló irodalom kutatás.

(Antman 1992, Oxmann 1993.)

A Szisztematikus irodalom (Systematic Review) elemzés folyamata és lépesei

- **Olyan strukturált folyamat, mely több lépésre terjed ki:**
  - Pontosan definiált kérdés (vizsgálati protokoll)
  - Strukturált adat/ evidencia keresés
  - Megfelelő (hiba nélküli) publikáció/evidencia kiválasztása
  - A kapott evidenciák kritikus értékelése
  - Adatok összesítése
  - Eredmények összefoglalása
  - Publikáció /riport

Szisztematikus irodalom-elemzés

A protokoll

- Háttér
- Célok
- Kutatási koncepció (stratégiája)
- Vizsgálatok (RCT) beválasztási kritériumai, keresési koncepció/ folyamat leírása
- Vizsgálatok minőségi kritériumainak elemzési szempontjai
- Adatok elemzése, szintetizálása
- Időterv

A háttér

- Betegek
  - Megbetegedés jellemzői, betegség lefolyása,
  - Pathophysiologia
  - Terápiás lehetőségek
  - Jelen tudományos ismeretek
-

Célok; a kutatás kérdés feltevése

PICO

- **P**opulation/ participants
  - **I**nterventions
  - **C**omparators
  - **O**utcomes
  - (Study designs)
-

Példa 1

- Mely gyógyszerek hatásosak a pszichiátriai megbetegedések kezelésére?
-

Példa 1

- Mely gyógyszerek hatásosak a pszichiátriai megbetegedések kezelésére?
  - Nagyon rossz a kérdés ☹ !
  - Túl tág
  - Több évre lenne szükség a megválaszolásához
  - Szűkíteni kell!
-

Példa 2

- Melyek az anti-pszihitikumok hatásai schizophreniában szenvedő betegeknél?
-

Példa 2

- Cél csoport (beteg populáció): azon betegek akiket schizophrenia-val diagnosztizáltak
    - (hogyan? társbetegségek? életkor ?)
  - beavatkozás: atipikus antipszihotikumok
vs ...
hagyományos antipszihotikumok? Placebo? Egymáshoz?
-

Példa 2

- Következmények:
  - terápiás válasz (hogyan határozzuk meg?);
  - relapszus megelőzése?;
  - mellékhatások?;
  - társadalmi khatások, következmények?;
  - gazdasági következmények?

- Vizsgálati típusok:
  - RCTs?
  - Mellékhatást vizsgáló elemzések?
  - Gazdasági elemzések?

Példa 3

Hogyan hat a folyamatosan szedett gyógyszeres terápia hosszútávon a mortalitásra és morbiditásra idős betegeknél akik enyhe és közepesen súlyos hypertóniában szenvednek?

„To assess the effects of [intervention or comparison] for [health problem] in [types of people, disease or problem and setting if specified]”.
(Cochrane Hand book 5.0.2.)

Példa 3

Enyhe, közepesen súlyos hipertónia :

- szisztolés érték: >140 mmHg,
- diasztolés érték: >90 mmHg

Példa 3

Betegek / módszerek

- Járó betegek
- > 60 év
- Ország? Etnikum? stb.

Példa 3

Terápiás lehetőségek:

- ACE inhibitorok
- Angiotensine receptor antagonisták
- Beta blokkolók
- Calcium csatorna blokkolók
- Diuretikumok
- Placebo

Példa 3

Eredmények/ következménye:

- Hosszútáv: ≥ 1 év
- Morbiditás: fatális stroke, nem-fatális stroke, MI, szívelégtelenség
- Mortalitás: össz-halálozás, cardiovasculáris mortalitás

Példa 3

Vizsgálatok beválasztási kritériumai

- Megfeleljen a megfogalmazott célnak/ kérdésnek
- Módszertani
  - RCT
  - Randomizált vizsgálatok
  - Kontroll csoportos vizsgálatok
  - Megfigyelésen (observational) vizsgálatok

Irodalom kutatás

- **Mit, hol, hogyan ???**
- Milyen közleményt
- Milyen adatbázisokban
- Maga az irodalom kutatás lépései a végső dokumentum egy melléklete

Lehetséges források (hol?)

- Elektronikus adatbázisok
    - Medline, Embase ...
    - Speciális „trial registers” pl.: Cochrane Clinical Trials
  - Egyéni kutatások
  - Cikk irodalmi hivatkozásai
  - Személyes beszélgetések
  - Gyógyszergyárak
  - „Grey literature”
-

Közlemények beválasztási kritériumai (mit?)

- Az irodalom elemzés céljának megfelelő
  - Pl. betegcsoport/ vizsgálati populáció, terápiás beavatkozás, kimenetek, vizsgálat módszertana
  - Beválasztási és kizárási kritériumok
  - A kiválasztási folyamat pontos meghatározása (bírálok/ reviewer számas, mi történik ellentétes vélemény esetén)
-

Cikkek minőségi kritériumainak felmérése (mit?)

- Mi a minőségi kritériumok meghatározásának a célja?
  - Kiválasztás miatt? Adatok szintetizálása céljából?
  - Megfelelő „checklist” kiválasztása
  - Kik, hányan végzik....
-

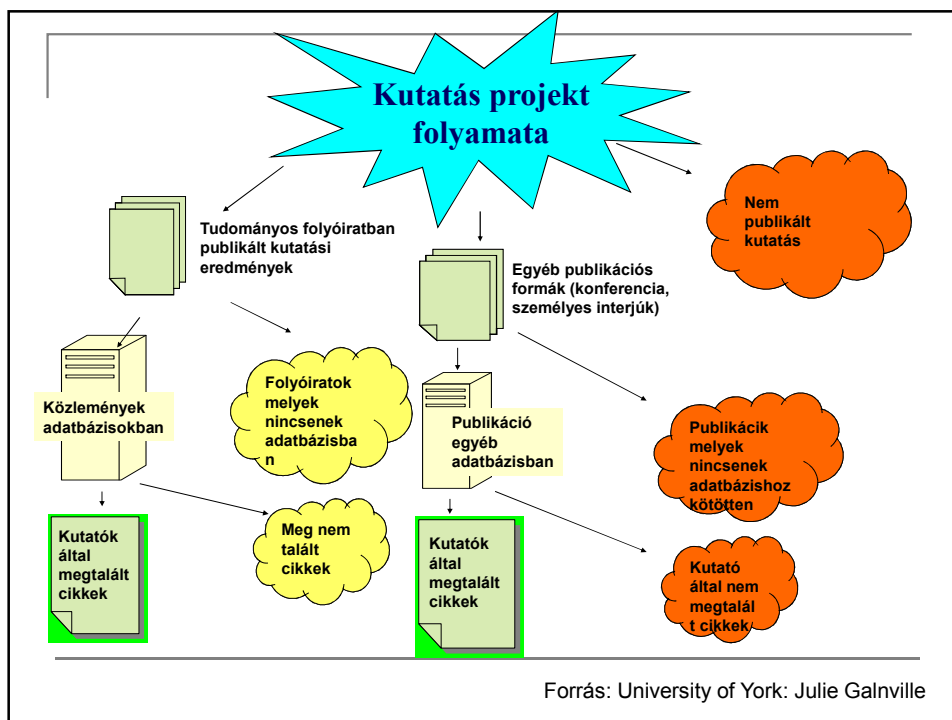
Adatok szintézise (hogyan?)

- Mely eredményeket?
  - Hogyan vonhatóak össze az adatok? „Pooling”?
  - Hogyan lehet a vizsgálatok heterogenitását kezelni?
  - Milyen érzékenység vizsgálatokat terveznek?
Alcsoport (subgroup) elemzések?
  - Eredmények ismételtetése.
-

Lehetséges hiba források....

- Nagyon sok vizsgálatot nem publikálnak.....
- Nagyon sok vizsgálatot nem szakmai folyóiratban publikálnak
- Nagyon sok folyóirat nem jelenik a különböző "nagy" adatbázisokban
- A keresési stratégia nem megfelelő, általa nem lehet a cikkeket beazonosítani
  - A kutatás nem a kutatási stratégia során meghatározottak szerint került leírásra a szerző által (kulcs szavak)
  - A kutatás nincs (kézenfekvő) adatbázisokban regisztrálva

A keresés során a hiba lehetőséget szeretnénk minimalizálni

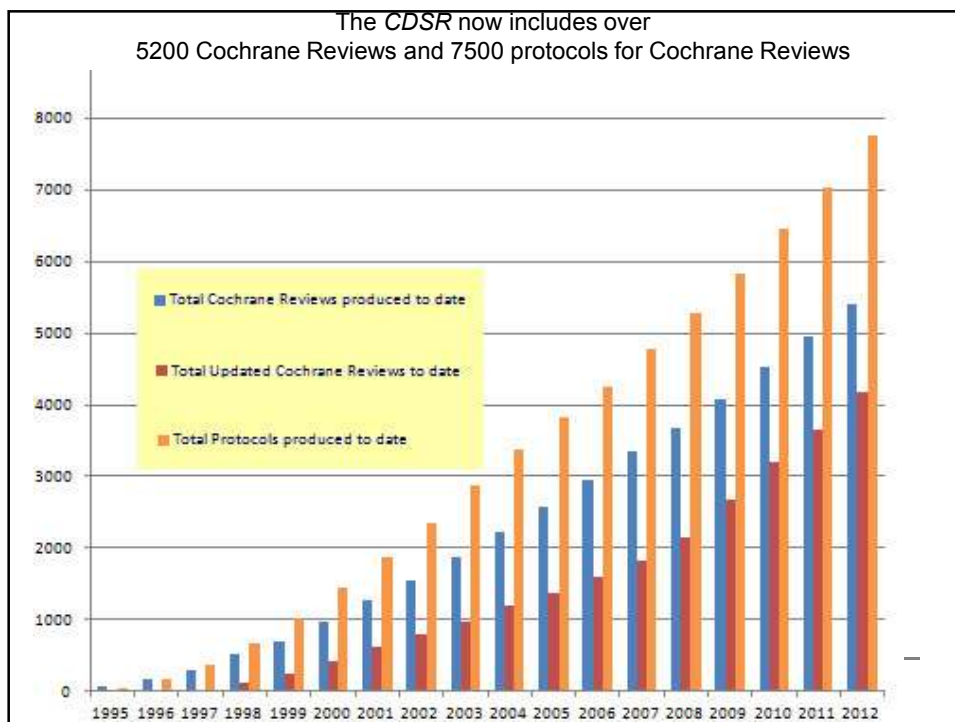
- Publikációs hiba
  - Pozitív eredmények
  - Hopewell S et al (2006).
    - A publikált vizsgálatok nagyobb, komolyabb vizsgálatok, jelentősen jobb terápiás hatást bizonyítanak mint amelyeket nem publikáltak
- Nyelvi hiba
  - Pozitív eredményeket sokkal inkább angolul publikálnak
- Földrajzi hiba – fejlett országokban végzett és publikált vizsgálatok

RCT-k megtalálása

- **Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL)**
  - Cochrane Library része
  - A következő adatbázisokon alapul
    - Medline
    - Embase
    - „kézi keresés”
    - Konferencia előadások/ absztrakt-ok
  - 500,000 records, folyamatosan bővül
- **Adatbázisok: MEDLINE, EMBASE**

Cochrane

- Archie Cochrane brit epidemiológus: első metaanalízis
- 1992
- Profit érdektelt nemzetközi szervezet
- Cochrane kollaboráció
  - The Cochrane Controlled Trial Register
  - The Cochrane Database of Systemic Reviews

Medline

- 1966 óta
  - National Library of Medicine, Washington US
  - Több mint 3900 folyóirat
  - 7500 cikk/ hetente

  - MeSH: medical subject headings
    - Olyan tárgyszó ami a közleménytartalmának leírására szolgál
-

Egyéb

- **Aidslite:** HIV kutatás; 1980: -
  - **Cats:** munkaegészségügy, rehabilitáció, palliatív és alternatív medicina; 1985: -
  - **Cancerlit:** onkológia; 1963: -
  - **Heed:** egészségügyi gazdaságtani kutatások; 1995: -
  - **PsycINFO:** pszichológiai tudományos folyóiratok; 1967: -
-

PICO gyakorlati alkalmazása

Az ACE inhibitorok klinikai és költség-hatékonysága hypertonia kezelésében:

P	people, hipertóniások
I	ace inhibitorok
C	comparator terápia
O	vérnyomás csökkenés, életminőség
Limits	korlátok: adatok, országok...?
Study designs	– RCTs, gazdasági elemzések

Hogyan tervezzük meg az irodalom keresésünk?

P	I / C	S
Hypertension	Ace inhibitors	Randomized controlled trials
Hypertensives	•Captopril	Controlled clinical trials
Raised blood pressure	•Enalapril	Economic evaluations
High blood pressure	•Fosinopril	.....
.....	•Lisinopril	
	•Perindopril	
	•62571-86-2 (RN for captopril)	
	•.....	

Keresési stratégia

Kulcs szavak:

1. Ace inhibitor(s) OR Captopril OR Enalapril OR Fosinopril OR Lisinopril OR Perindopril OR 62571-86-2
  - azaz minden gyógyszernév, generikum
2. Hypertension OR raised blood pressure OR high blood pressure
3. 1 AND 2

vagy

MeSH

+ Filterek (időtáv, nyelv....)

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

“I’m sorry, Maam, but medical science still
has a lot to learn about missing arms.”